

Русия щѣла да завладѣе Балканитѣ. Дори тя да имала такива желаниа, българитѣ никога не щѣли да се съгласятъ да се влѣятъ въ Русия. Съ съжаление констатира, че Гърция и Сърбия гледали да се разреши източниятъ въпросъ за смѣтка на България. Този вестникъ отбелязва всички по-крупни събития въ империята и чужбина, обнародва извадки отъ интересни статии по европейски проблеми отъ „Ла Тюрки“, „Комерчио Ориентале“, „Курие д'Орианъ“ и др. Вниманиа заслужаватъ допискитѣ, които изнасятъ интересни факти отъ живота и настроенията по градове и села.

„Македония“ не е чуждъ и на социалнитѣ проблеми. Спира се на социалното неравенство, види се, за да направи алузия за човѣшкото неравенство въ Турция и да засегне установения режимъ. За една такава статия: „Дветѣ касти и власти“ отъ Св. Миларовъ (бр. 18, г. VI 1872), вестникътъ е билъ спрѣнъ.

Изящната литература е слабо застъпена. Отъ време на време се появява по нѣкое описание или разказъ. Сътрудничилъ сж: Г. Нѣмцовъ (Доростоло-Червенски митрополитъ), М. Балабановъ, Л. Йовчевъ (Екзархъ Йосифъ), Св. Миларовъ, Т. Икономовъ, П. Горбановъ и др.

„Македония“ не е билъ едностранчивъ вестникъ, ограничаващъ своята дейность въ тѣсни рамки, както много периодични листове отъ тази епоха. Въ най-критични, върховни моменти отъ черковната борба, той не забравя и културно-образователнитѣ въпроси, а ги разглежда съ сжщата жаръ, а може би и съ по-силна, отколкото черковния въпросъ. Голѣма далновидность е проявилъ Славейковъ, прокарвайки мисълта, че църковната независимостъ нѣма да донесе пълно културно освобождение. По този начинъ вестникътъ е допринесълъ щото нѣкои срѣди, които се отдали всецѣло на църковнитѣ борби, да насочатъ вниманието си и къмъ образователнитѣ проблеми. Така този вестникъ застава начело не само на либералното течение въ църковната борба, но и на движението за образование и напредъкъ.

На 4 мартъ 1869 г. — по времето, когато отношенията между Гърция и Турция се изострили до крайность, а между Русия и Гърция — охладнѣли, вследствие на което, както Турция, тъй и Русия взели по-присърдце българската кауза — излѣзналъ в. „Право“, като продължение на „Гайда“. „Право“ продължава нумерацията на „Гайда“. (Започва съ год. IV). До 50-тия брой, като отговорникъ и издатель фигурира Ив. С. Дочковъ, а следъ това — Ив. Найденовъ.

„Право“ излиза четири години (1869—1873), седмично въ 4 стр., форматъ 2°. Въ 1873 г. „Право“ има и второ, малко седмично издание — притурка на в. „Право“, само за Цариградъ.

Основната насока на в. „Право“, по подобие на „Македония“, е отдѣлянето на българската църква. Ръководенъ